

Després de la interessantíssima i agradable xerrada del 6 de març *Què són els Clàssics*, decidides a immersir-nos en la lectura de la Ilíada, el grup de Clàssics varem proposar a en Raül Garrigasait que ens en fes una introducció, convençudes que ens n'eixamplaria la comprensió i el gaudi.

Acceptada la invitació, dimarts, 8 d'abril el tenim amb nosaltres. Ell ve amb ganes de compartir el seu saber -i el seu amor- per la Ilíada i nosaltres, amb tantes o més ganes de rebre'ls.

Ara aquí intentem fer-ne un resum potser no prou fidel, ja que depèn d'una memòria una mica precària i d'uns apunts intermitents per l'embadaliment de l'escolta.

Garrigasait comença la presentació de l'obra advertint-nos dels aspectes de **l'estil** que ens la poden fer difícil o provocar-nos una certa estranyesa. La Ilíada, atribuïda a Homer, és resultat d'una llarga tradició oral. Això fa que tingui unes característiques diferents de les de la literatura escrita:

- . Composta cap el s. VIII aC narra una part de la guerra de Troia, molt anterior, el context de la qual no calia explicar perquè el públic del moment en coneixia bé els fets i les històries dels personatges. Nosaltres no, o no de la mateixa manera.
- . Els personatges – moltíssims- apareixen amb el seu nom i amb un o més epítets, adjectius o expressions que ajudaven als qui escoltaven a reconèixer el personatge.
- . Més que de paraula, la Ilíada està feta de frases, fórmules que es repeteixen i que serveixen per construir el vers, un vers llarg, cadenciós que, superada l'estranyesa, apreciem com una música.

Què ens explica la Ilíada? Explica una part de la guerra de Troia, que havia començat feia deu anys. De fet, el **tema** és la ira, **la ira d'Aquil·les**. A l'inici del primer cant, el poeta parla amb la deessa, la musa, dient-li que canti. Les muses representaven la memòria. *Explica'ns la memòria d'aquest poble, la ira funesta d'Aquil·les que als aqueus va portar dolors sense nombre i que va convertir els herois en pastura de gossos i de tota mena d'ocells*. Destaquem aquesta aquest petit fragment per la **importància que tenia el tractament dels morts a la guerra**. Quan un heroi moria al camp de batalla, els seus companys havien de recollir-lo de seguida per tal de tenir-ne cura i poder celebrar els rituals funeraris que li fessin honor. De no ser així, els enemics li prendrien els vestits i les armes, li infringirien tota mena de maltractaments brutals i el deixarien a mercè de gossos i ocells, cosa que, a més de cruel, era un gran deshonor. Un exemple corprenedor d'això el veiem, al cant final, amb la mort d'Hèctor.

La ira és destructiva. No es glorifica la guerra. No hi ha bons i dolents. I els déus intervenen a favor d'uns o altres. Són parcials. Poderosos però no omnipotents. Hi ha coses per sobre dels déus (el destí?). I tenen també qualitats molt humanes.

La narració es desenvolupa en dos plans: l'humà i el de les divinitats.

El primer cant comença amb la baralla entre Agamèmnon i Aquil·les, tots dos aqueus. Aquil·les se sent molt ofès en veure's forçat a cedir Briseida (part del botí de guerra) a Agamèmnon. Aquests guerrers **lluiten per la glòria** i per obtenir **botí, que és la materialització de l'honor**. Tornar part del botí és perdre part de l'honor.

La ira d'Aquil·les el porta, com a venjança, a no participar a la guerra contra Troia. *Vindrà un dia que els fills dels aqueus tindran enyorança d'Aquil·les – li diu a Agamèmnon – I tu, per dins, et corferiràs de la ràbia d'haver tractat el millor dels aqueus sense honor ni respecte*.

Abans de tirar endavant amb la història, ens aturem en el cant VI en una de les escenes més belles de la Ilíada: el comiat d'Hèctor i Andròmaca. Hèctor, el guerrero més important de Troia, es disposa a marxar cap al camp de batalla. Andròmaca, la seva muller, el ve a trobar, acompanyada de la dida,

que porta el fill de tots dos en braços. Saben que Hèctor no tornarà i que Andròmaca *deixarà de ser lliure*. Tenen una conversa íntima, plena de tristor i de tendresa que en Raül Garrigasait ens llegeix de manera delicada i emotiva.

En tots els cants fins el IX, Aquil·les no ha lluitat. La guerra està provocant moltes morts i un grup d'aqueus van a demanar-li que torni a la guerra, però ell s'hi nega perquè no s'ha respectat el seu honor. I fa una reflexió sobre el sentit de la guerra quasi contradictòria amb el tarannà que ha mostrat fins ara *-no és agraït lluitar sempre contra l'enemic, sense mai aturar-se-* i sobre el valor de la vida *-no valia el que em val la vida tot el que està atresorat dins d'Ílion*. Però encara no accedeix a incorporar-se a la guerra.

Més endavant, quan Pàtrocle, l'amic íntim d'Aquil·les, veu que tants companys estan morint, li demana que li permeti lluitar en nom seu. Aquil·les ho accepta, però pateix, li prega que es cuidi, que torni. Però Pàtrocle morirà. Ha sortit al camp de batalla amb els vestits i les armes d'Aquil·les. Els enemics consideren que és Aquil·les qui ha tornat. En la lluita, s'enfronten Hèctor i Pàtrocle i aquest mor. Quan Aquil·les ho sap, s'adona que la seva ira ha matat el seu amic. Ara la seva ira és contra Hèctor. Surt a lluitar amb tota la fúria, surt a morir. És com si lluités contra ell mateix ja que Hèctor porta les seves armes. L'enfrontament entre Aquil·les i Hèctor és l'escena més sanguinària de la Ilíada. Hèctor mor, i el seu cadàver rep cruels maltractaments i és arrossegat, fent tombs al voltant de Troia. Alhora, s'honora Pàtrocle, se celebren jocs fúnebres, competicions en la seva memòria.

Ja no hi ha més batalles. Se'n van a sopar i a dormir, però Aquil·les queda atrapat en el dol, en la ràbia, enyor, plorant, Pàtrocle.

Després de tot el rigor de la guerra, de tanta crueltat i tant patiment, arribem a un final on guanya l'empatia i la compassió. Príam, el pare d'Hèctor, va a la tenda d'Aquil·les i s'agenolla davant d'ell per suplicar-li el retorn del cadàver del seu fill. Aquil·les, ara, reacciona amb una gran humanitat: aixeca Príam amb les seves mans i l'abraça entre llàgrimes decidit a tornar-li el fill. És l'escena més commovedora de l'obra.

Haviem començat dient que el tema de la Ilíada és la ira. Ara sabem que ho és també de la contenció, del control, de la superació de la ira.

Raül Garrigasait ens ha obert una porta gran al desig i al plaer de llegir la Ilíada.

Magalí Serra Batiste